

ARANYOSVIDÉK

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közgazdasági, társadalmi, szépirodalmi s a torda-aranyosmegyei tan. testület hivatalos lapja. — Megjelenik minden szombaton.

ELŐFIZETÉSI DIJ:		FELELŐS SZERKESZTŐ: Nagy Albert.		Kéziratokat nem adunk vissza.		HIRDETÉSEK DIJA:	
Egész évre	4 frt. (8 korona)	Kiadó lap tulajdonosok:		A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.		Egész oldal	20 frt
Fél évre	2 frt. (4 korona)	NAGY OLIVÉR, ÉS TÁRSAI.		A pénzküldemények pedig a kiadóhivatalhoz.		Fél oldal	10 frt
Negyed évre	1 frt. (2 korona)	Szerkesztőség: Jókai-utca 72. sz. Kiadóhivatal: Megyeház.				Egy negyed oldal	5 frt
Papoknak és tanítóknek egész évre 2 frt.						Egy nyolczad oldal	2 frt 50 kr
						Egy tizenhatod oldal	1 frt 25 kr
						Reklamsora	20 kr

A tordai Redout ügye.

Többször meg volt már támadva lapunkban a jelenlegi városi nagy terem a maga miserabilis állapotjáért, kiterjeszkedve a legapróbb hiányok feltüntetésére is, — úgy hogy a ki e teremről adott leírást olvasta, bizonyára csak sajnálkozással eltelve gondolhatott erre a rozzant, színéből és formájából egészen kivetkezett helyiségre, a melynek pedig — különösen a farsang folyama alatt — hivatása kellene hogy legyen: magába fogadni a táncolni és mulatni vágyók népes seregét. A szegény épület mindig csak tűrte, békésen tűrte és tűri most is a reá zuditott szitkok özönét, megadva magát egészen mostoha sorsának, legfőlebb ilyenképpen védekezve a közönségnek ellene fölgerjedt haragjával szemben: tisztelt közönség! Isten látja árva lelkemet, én nem tehetek *egyedül* semmit a rongyos és nagy nyomorúságot eláruló testem fölékítésére. Nagyon szeretném úgy jelenni meg én is a világ előtt, hogy mindenki gyönyörűséggel eltelve tekinthessen reám; mert érzem, tudom, hogy csak akkor váltaná fel jelenlegi rideg állapotomat a közönségnek irántam tanusított meleg rokonszenve, betöltvén minden zege-zugomat a jó kedv árja. Őszintén mondom tehát, miszerint bennem meg van a vágy: részben vagy egészben újjászületni, hogy mindenkinek birhassam jóakarátát, — de mit tehetek én *egyedül*, ha a városi tanács, vagy még tovább menve: a városi képviselő testület nem jön segítségemre, ha mindig csak eredménytelenül kell siratnom már évek hosszú során ke-

resztül árvaságomat, nem lévén senki . . . senki, a ki megszánna titkon ejtett könyhullatásaimért. Méltóztasson — így szól a közönséghez a rozzant helyiség — felelősségre vonni velem szemben tanusított eljárása miatt a városi hatóságot és én ígérem, hogy a reconstruálás nemes munkájában örömmel veendek részt, akár egészen is feláldozván magamat, ha ezt a kitűzött magasztos cél elérése úgy fogná kívánni . . .

És ennek a rozzant épületnek telyesen igaza van. Azért mi, mint a kik a közönség érdekeinek szolgálatára vagyunk hivatva, egész készséggel engedünk ama rozzant épület felhívásának és egész készséggel tesszük lapunkban ujjolag megbeszélés tárgyává a tordai redout ügyét, tudván azt, hogy ezzel egy oly ügy érdekében munkálkodunk, a melyet méltán oszthatunk már be az „égetővé vált s így megoldásra váró kérdések“ sorozatába.

Nó igen: a kérdés — a tordai redout kérdése — már égetővé vált, a melyet továbbra is elodázni nem lenne szabad. Avagy, a ki még most sem látja eléggé elérkezettnek az időt e kérdés megoldására, tehát, a kinek meggyőzőbb argumentumokra van éppen szüksége, nem lévén elég ama rozzant épületnek panaszos sohajtása és ennek viszhangjaként a mi jelenlegi felszollalásunk, annak tanácsoljuk, hogy menjen el, tekintsen be amaz épületnek bensejébe, és mint hitetlen Tamás tegye reá kezét a sebre, a mely ottan éktelenkedik amaz épületnek minden tagján, bárhova vesse is tekintetét: az bizonyára maga is megfog győződni arról, hogy ez

az állapot már *tűrhetetlen*, a mely tehát sürgősen orvoslást kíván. Avagy — nem bánom — tegyük mi is t. olvasom együttesen egy kis kirándulást e miserabilis állapot színhelyéhez, megakarván győződni, ha valjón a föld alatti varázs erővel bíró gnomok, a város részére nyújtott *karácsonyi ajándékképpen*, nem varázsoltak é — a mint ez a mesében történni szokott — egy éjszaka folyama alatt fényes palotát ama helyre, a hol egykoron egy rozzant épület állott vala. Azonban az ábránd rozsafelhői közül a rideg valóság talajára szállit le bennünket a tapasztalás! Mert mit látunk? Látunk egy ütött-kopott, az idő által tehát kegyetlenül megviselt épületet, a melybe szinte restelkedve lépünk be, — s ha mégis belépünk: megbotránkoztatólag hat reánk annak belső lát képe. Kopott, füstös falak, a melyek szürke papirossal vannak bevonva, de a papiros egyrésze le van szakadozva, s így annál kirívobbnak tűnik fel a fal odonsága; az ablakokon, a padláson keresztül pedig bizonyára mindig érezhetjük ilyenkor a téli zephyr fagyasztó tuvallatát, a mely — ha nem ügyelünk magunkra — bizony könnyen reumával ajándékozhat meg a megtisztelő látogatás emlékéül. S ha a vándor kemenczékben föl-föl gyul a tűz, a miként történt ez legközelebb egy vallásos estély alkalmával, köszönjük meg, ha szemünk elég erős a kemenczéből ki-ki csapó füst elviselésére. S mindezeket és más hiányokat is látva, valjón nem kell-e indignálodva föl kiáltanunk: hát igazán csak ilyen tánc és mulató helyiséget érdemel-e meg Torda várossa?

A tapasztalt hiányokat látva, nagyon természetes eljárásnak kell tartanunk, ha a roham léptekkel megérkezett farsang nem érez magában kedvet ilyen helyiségbe tartani meg bevonulását, hanem fölkeres más — nem ily czélra rendelt — helyiségeket. A farsangot az ilyen rozzant épületek látása nem ijeszti el; az megjön bárhogyan igyekeznénk is azt megakadályozni, mert annak vigalmi az emberiségnek létszükségletét képezik. S ha nem talál alkalmas helyiséget, a hol biztosan tanyát verhessen, elhuzódik az másfelé, a mint erre ecclatáns példa lehet a mai napon a tordai kereskedők és kereskedő ifjak által rendezett tánczestély is, a mely miután a városi nagyteremben nem volt megtartható, megtartatik a központi szálloda nagytermében . . .

A mint tudjuk a torda városi tanács tagjai nagyrésznének a választása a mult hóban megtörtént, a régi tisztviselők kerülvén ki ujjaknak a választási urnából, a mi a mellett bizonyít, hogy a választók többségének bizalma nem ingott meg a régi tisztviselők iránt, de sőt inkább talán még fokozodott; tudjuk továbbá azt is, hogy a városi ügyek feletti döntés jogával fölruházott városi képviselő tagjainak felerésze szintén választás alá került s így a városi képviselő testületet hanem is egészen újnak, de fölújítottnak tarthatjuk; bizva tehát ezeknél fogva a városi tanácsnak (s különösen a városi polgármester Velits Ödönnek) a város közügyei iránti magas foku érdeklődésében, s abban, hogy a városnak már is égetővé vált közszükségletei kielégítését

Az „Aranyosvidék“ tárczája.

Igaz-e . . . ?

Igaz-e, hogy a szemek beszélnek
S rajtuk a szív a szívhez szól?
Szeretném tudni e beszédet
Megtanulhatnám valahol?

Rajtam pihent szép kék szemed
Mélységes — édes tekintetével
S mert tiltva van köztünk a szó,
Szólottál hozzám szembeszédvel.

Néztem . . . hiába! nem értettem
A mit szemed kifejezett;
Mit éreztél akkor irántam:
Közönyt, — vágyat, — szeretetet?

Visszakivántad a mult időnek
Elröppent boldog pillanatait?
Azt a sok titkos — édes órát
Mely minket más világba vitt?

Avagy halvány arczomat látva
Egy hír rezdült meg lelkeden?
S gondoltad: ez feledni nem tud,
Tengődik az emlékeken.

Vagy csak néztél és öntudatlan
Tapadt reám tekinteted?
Nem éreztél tán' semmit . . . semmit . . .
Hisz' van a ki könnyen feled!

Od'adnám éltem sok-sok évét,
S mi jót hoz még a földi lét;
Csak azt az egyet megtudhatnám:
Hogy szemed hozzám mit beszélt.

„Bárány felhők“-ből.

Bús-borongó, bágyadt felhő.
Most haragos, majd kesergő:
Ez a lelkem indulatja.
Villogtatja vad villámait,
Rémek éjben úgy világít;
Zápor könnyét így hullatja.

Kénosi Tóser János és utódai.

Néhány évvel ezelőtt a toroczko-szentgyörgyi unitárius egyház lelkésze, Siménfalvi György, felhívást bocsátott közzé a „Keresztény Magvetőben“, mely felhívás Kénosi Tóser János jeltelen sírját a toroczko-szentgyörgyi temetőben a könnyen feledkező utódok előtt kegyeletesebb gondozás méltó tárgyául ajánlja. Hogy ki volt az a Kénosi Tóser János, megfelel e kérdésre Kanyaró Ferencz a nemzeti muzeumi könyvtár nagybecsű folyóiratának, a „Magyar Könyvszemlé“-nek egyik megjelent füzetében. E tudományos alapossággal irt dolgozatból kivesszük a következő általánosabb érdekű részleteket.

Zwittinger és Rotarides lelkes példája a mult században nemcsak Bod Péterben gyújtott égő vágyat a rég letűnt magyar irodalom emlékeinek megmentésére. Élt Erdély közepén, Ó-Tordában, egy egyszerű professzor, a ki 1734. május 1-én bizatván meg a tordai gymnasium igazgatásával, minden szabad idejét iskolája és egyháza multjának felderítésére fordította. Össze-gyűjtött minden hozzáférhető forrást, egybeállított minden felkutatható adatot, a mi őt nemes czélja elérésében segítetté. Mily szerencsés gondolat volt e vállalat akkoriban, azonnal megérti, a ki tudja, hogy kincses erdélyünk az oly mozgalmas XVI. és XVII. század után a mult században még mily sokféle történeti hagyománnyal dicsekedhetett. *Kénosi Tóser* János, mitsem tudva Bod Péter hasonirányu törekvéséről, lankadatlan fáradozott e hagyományok megmentése érdekében. Gyűjtött, másolt, kivonatolt és jegyeztetett oly buzgósággal, hogy a nyári hosszú iskolai szünet volt reá nézve a legkomolyabb munka időszaka. E nemű fáradozásai emelték őt csakhamar kis hazájának első bibliographusává. Már 1753. július havában megírta egyik legderekabb művét: *Bibliotheca Scriptorum Transsylvano Unitariorum*. E munkájával talán Sand Kristóf nagyhirű „*Bibliotheca Anitritariorum*“-ját akarta magyar részről kibővitve kiegészíteni; de bizvást elmond-

hatjuk, hogy nemcsak nemzeti irodalmunk szempontjából, hanem tudományos pontosság tekintetében is Kénosi Tóser beható ismeretesei hasonlíthatatlanul feljebb állanak Sand vázlatos s nem mindenütt megbízható áttekintésénél.

A következő év nyarán megírta Kénosi Tóser másik jeles művét is, mely az előbbinek méltó társa: *De Typographiis et Typographis Unitariorum in Transsylvania, atque Libris in usum impressis, auctore Theophilo Monotheita*. (I. e. Janne Tóser de Kénos.) Mindkét művet Szabó Károly is felhasználta bár épen nem kimerítőn bibliographiai kutatásainál s nagy elismeréssel szól a szerző felől.

Több kisebb müve van még Kénosinak, melyek nem oly fontosak, mint egyháztörténeti és bibliografiai munkái. 1755-ben odahagyta a tordai gymnasium igazgatóságát a jóval nyugalmasabb bágyoni papságrt s itt a falusi élet esendjében egyháztörténeti nagy munkájának összeállításával foglalkozott. Idő telve lankadni érezte erejét s esüggedés fogta el: nem lesz képes megoldani a fölvállalt nehéz feladatot. Barátai és ismerősei biztatták s voltak, kik önzetlen támogatásukat is felajánlották. Kénosi Tóser lassan bár, de tovább dolgozott. Később ő maga is segítő társ után nézett. 1766. szept. 5-én átküldte *Uzoni Fosztó* István toroczko-szentgyörgyi

czélzó törekvésekben a tanács tagjai, mint főtényezők fognak szerepet betölteni; bizva továbbá a városi képviselő testületnek is bölcsességében és jó akaratában, a melyek alapján a város szellemi és anyagi előhaladását czélzó tanácsai előterjesztéseket mindig jóváhagyásával fogja sancionálni, nem tekintve soha kicsinyes magán érdekekre, hanem mindig és mindig csak is a közérdeket tartván vezérlő csillag gyanánt szem előtt: ezekre tekintettel legyen szabad a tordai redout ügyét a Torda városi tanács és képviselőtestület szíves figyelmébe ajánlanunk, kérve (ezen kérésünkben Torda város közönségének kérése is bizonyára bennfoglaltatván) nevezettek, hogy ezen *égetővé vált kérdést* igyekezzenek mentől hamarabb biztos megoldásra vezetni —, úgy kívánván ezt Torda várossának jó hírneve is.

Topánfalvi levél.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Már rég az ideje, hogy becses lapja részére Topánfalváról semmi tudósítást nem küldöttem; de szolgáljon mentségül az, hogy ezen félreeső helyen nem igen fordul elő oly esemény, a mi érdemes volna arra, hogy az „Aranyosvidék” be tért foglaljon. De most hogy a karácsonyi ünnepek elmultak, alkalmam nyílik az itt lefolytakról egygyet-mást megírni.

A karácsony elsősorban a gyermekek ünnepe. Minden gyermek sziv repdes örömeiben a karácsony szóra; de kétszeres öröm az, ha a szegény gyermekek didergő testére meleg ruhát hoz a kis Jézuska — a jó emberek áldozatkészségéből, — a mire nagyon is rászorult a topánfalvi állami iskola és óvoda; mert bár egy gondnoksági gyűlés alkalmával a gondnoksági tagok, valamint az óvoda felügyelő bizottság tagjai megszavaztak a 3% jövedelem megtakarításból 20 frtot, hogy ezen összegből a szegény óvodába járó gyermekeknek ruha készíttessék és karácsonyfa állíttassék fel oly módon, hogy ezen összeghez még társadalmi uton is gyűjtést rendezve, az állami iskolába járó fiú- és leány gyermekeknek együttesen az óvodistákkal állíttassék fel a karácsonyfa (hogy az itt elszigetelt és sok tekintetben hiányosan felszerelt iskolát úgy a gyermekek, mint a szülők jobban megkedveljék), — de fájdalom a gondnokságnak és óvoda felügyelő bizottságnak jó szándéka és jó akaratát majdnem hajótörést szenvedett, mivel a kir. tanfelügyelő ur ezen határozatot ridegen visszautasította és az e czélra szükséges összegnek társadalmi uton való beszerzését ajánlotta. Ezen

paphoz a kész „Bibliothecát”, bírálatra és a mű kibővítésére kérvén fel tudós tisztársát. Majd átküldte a készülő egyháztörténelmet is, mit a fölkért bíráló nagy örömmel és kiváló érdeklődéssel fogadott s a benne vetett baráti bizalomnak legjobb tehetsége szerint igyekezett megfelelni.

A következő 1767. évi zsinat alkalmával a szomszédos Aranyos-Rákoson az unitárius egyház nagyjai ismét föllelkesítették buzditásukkal Tösért munkája folytatására. Be is fejezte csakhamar a nagyterjedelmű első kötetet, (*Unitario-Eclesiasticae Historiae Transylvanicae*, Tomus I.) melybe a már említett két régibb bibliographiai munkáját, mint önálló fejezeteket illesztette be.

Egyháztörténeti munkájának egész első kötetét néhol a legkisebb részletekre is kiterjeszkedő aprólékos figyelem jellemzi. Most régi források elveszése után nagy köszönettel tartozunk a gondos írónak a becses s a legtöbbször igen jól felhasználható apróságokért. Csakis a Kénosi Töser hangya-szorgalma után vált lehetségessé, hogy egyik-másik írónk alapos dissertatiókat bocsásson ki egyháztörténeti problémákról a nélkül, hogy a Kénosi-Uzoni féle egy-

határozata a kir. tanfelügyelőnek méltán lehangolt mindnyájunkat, mivel a társadalom és közönség az iskola és óvoda fenntartásához amugy is 5+3%-kal járul hozzá, — tehát jogosan szavazhatott meg a gondnokság és felügyelő bizottság a megtakarításból 20 frtot e czélra, miután ezen csekély összeg kiegészítéséhez amugy is a társadalom áldozatkészségét kellett igénybe vennünk.

Azomban a kir. tanfelügyelő ur nem csalódott, a mikor a társadalomra utalt, mert Topánfalva lelkes női elindultak gyűjteni házról-házra, — és nem eredmény nélkül. Talán nem követek el szerénységet, ha megnevezem azon nőkat, a kik nem tekintve jó és rossz időre, és nem kímélve semmi fáradtságot, hanem egyedül csakis az elérendő czélt tartva folytonosan szemelött — a gyűjtést eszközölték; ezek a következők: Magyar Bertalanné, Binder Jánosné, Zarándi K. Károlyné, Zarándi K. Lipótné, Ercsi Jolán tanítóné és Aranyosi Vilma óvónő. A gyűjtés eredménye pedig a következő: Tomutza Vazul 1 frt, Némedi Ferencz 50 kr, Lövy Zsigmond, N. N., Ercsi Jolán, Schramek Antonia, Érsek Elek-né, Zarándi K. Lipótné, Schnorrer Károly, Nemes Edéné, Karl József, Vlássza János, Valter Gyula, Zarándi K. Károlyné, Porucz Gyula, Gaál László, Schancel József, Molnár Sándorné, Préda Vazulné, Hirsch Albert, Jancsó Gyula, Magyar Bertalan, Lázár N. dr. Dobai Viktor, Muntyán Döme, Magyar Bertalanné, Kereczóné, Salamon M., Lövy Dávidné, Trauer Gyula, Trug Albin, Egy abrudbányai 1—1 frt, Lestyán Lajos, Szőke Béla hadnagy 1 frt 50—1 frt 50 kr, Gerásim Enea, Strebiger A., Aranyosi Vilma, Korkes Lukretia, Hoos Ernő, Pálffy N., Ludman N., Porucz Viktor, Tichi Árpád, Kolozsi József, Lázár József, Verner Jenő, Valaki, Pünkösdi N. 50—50 kr, Szőke B. hadnagy újra 64 kr, Ötön 39 kr, Egy kártya társaság 1 frt 36 kr, egy ajándékba kapott kendő eladási ára 15 kr. Ezenkívül adott Abrudbányáról Dávid Samu kereskedő 14 drb. kendőt, Heller József kereskedő 20 drb. játékszer, Molnár Árpád Abrudbányáról, Misselbacher kereskedő Gyulaférvárról és Csiky testvérek Topánfalváról karácsonyfa díszet, mely utóbbi tárgyakat Binder János gyógyszerész volt szíves összegyűjteni.

Most már volt pénzünk és karácsony-fára valónk is, úgy hogy egy díszes karácsonyfát állíthattunk fel.

A kis Jézuska megjövetele ünnep első napján d. u. 3 órakor lett megünnepelve, a mely ünnepélyen az érdekelt szülőknél kívül számos közönség is részt vett, a hol mindenekelőtt Verner Jenő tanító tartott szép alkalmi beszédet. Ezután a kisdedek szavallata és éneke következett, a melyeknek sikere a tanítói kart dicséri. Most kez-

hástörténelem kizsákmányolásánál valaha tudósabb munkát végzett volna. Ilyen egyháztörténetirőnk volt, hogy messzebb ne menjek — Aranyosrákosi Székely Sándor.

Kénosi Töser kitűnő egyháztörténeti munkájának első kötete csak a XVI-ik századdal foglalkozott. Mielőtt tovább haladt volna, megtörte erejét a folytonos munka és lelki nyugtalanság. 1771. ápr. havában parochiát cserélt Uzonival s elhúzódott Bágyonról a félreeső toroczka völgybe. Ugyanekkor fölkérvén Uzonit műve folytatására, bevégezte földi pályafutását 1772. június 27-én. A toroczko-szentgyörgyi templom sirkertjében tették örök nyugalomra, hol az oláhok vandal dűlása után — *még ma is felismerhető!* sirjánál tanulságos emlék hirdeti az elhunyt tudósnak uttörő érdemeit, és az unitárius egyháznak a szellemi örökhagyókat is megbecsülni tudó nemes hátláját.

Mint ilyen esetben rendesen történni szokott, Uzoninak csak hiányosan juthatott kezére Kénosi Töser műve mellett annak gazdag adatgyűjteménye is: igen sok becses forrásmű elkallodott részint az elhunynak özvegyénél, a ki a híres szombatos Nagy-Solymosi Mátéfi családból származott; más

dődött meg aztán a gyermekek boldogsága a midőn az egyik gondnoksági tag által felolvasatott a névsor és ki lett osztva 10 iskolás fiúnak játékszer, 7 fiúnak téli ruha, 23 leánykának csecse-becse és játékszer. 8 leánynak szintén téli ruha, 24 óvodás gyermeknek apróság és játékszer, 6-nak pedig téli ruha. Összesen kapott 57 gyermek különböző csecse-becsét és játékszer, 21 gyermek pedig téli ruhát, A begyűlt 42 frt 24 krtból tehát a 21 gyermek ruházata került 31 frt 82 krba, a játékszerekre pedig elkölteszt 8 frt 91 kr, a fennmaradott 1 frt 61 kr átadatott Ercsi Jolán tanítónőnek, hogy a szegényebb gyermekek részére írószereket szerezzon be.

Igy ünnepeltük mi meg Topánfalván karácsony első napját: a szegény iskolás gyermekeknek szereztünk a közönség áldozatkészségéből olyan örömet és boldogságot, a mely az égbe ragadta fel őket ártatlan társaikhoz — az angyalokhoz.

Zarándi Knöpfler Károlyné.

Megjegyzések.

Kanyaró Mihály urnak az „Aranyosvidék” 1897. évi első számában közölt cikkében három tétel engem személyileg érdekel, ezekre kénytelen vagyok pár tárgyalagos észrevételt tenni:

1. Azt állította a cikk író ur, hogy az „Aranyosvidék” 1896. évi 52. számában kiadott gyűlési tudósításnak Kanyaró M. urra vonatkozó része *nem felel meg a valóságnak.*

Ezzel szemben a tordaaranyosmegyei ált. tanítótestület 1896. decz. 15-iki választmányi gyűlésének jegyzőkönyvére hivatkozom, melyből kétségtelenül megállapítható, hogy a központi választmány *hajlandó volt Kanyaró Mihály ur pályaművét egyszerűen irattárba tenni, mikor pedig a szerző jelentkezett, s dolgozatát visszakérte*, a választmány e kérdést teljesítve, a földrajzi tervet hivatalos uton vissza is adatta. Ennélfogva nem volt jogosítva Kanyaró ur a tudósításról *általánosságban azt állítani, hogy az nem felel meg a valóságnak*, mert csak a „visszavonta” és „visszakérte” szó jelentésbeli különbségére alapíthatott kifogást.

2. A kérdéses cikkben Kanyaró M. ur azt mondja, hogy Kovács Dániel, jelenlegi titkár *azzal a hírrel állott elő, mikép a jelíges levélke nincs sehol.* Ezen kétértelmű nyilatkozat úgy is magyarázható, mintha az én kezemen veszett volna el a jelíges levélke. A tárgyi igazság ez: én nem hírekkel állottam elő a választmányban, hanem hivatalos ügyet, hivatalos adatok alapján, tárgyilagosan ismerttettem. A jelíges levélről a hivatalos előterjesztésben ezt jelentettem: *jegyzőkönyvileg nincs megállapítva, hogy adatott-e be jelíges levélke, vagy nem?*

része az adatoknak a rokonok kezén veszett el vagy lappang ma is valahol az Aranyos mellékén. Uzoninak első dolga volt megmenteni, a mit lehetett, azután a legnagyobb gondnal lemásolni Kénosi művét és saját legjobb tudása szerint kiegészíteni vagy kiigazítani a hiányosnak talált adatokat. Boldogult elődje iránti kegyeletből saját bővítéseit mind felismerhető módon toldotta a nagy munkához. Majd a mű tovább folytatásához látott s megírván a II. kötetet s a III-iknak is nyolczadfél fejezetét s így az unitárius egyháztörténetét lehozta szerencsésen saját koráig egészen, 1774-ig.

1778-ban ő is kidőlt a nagy munkából. Akadtak, kik felváltották (Kozma Mihály és János) s az addigi három kötetet hat kötetre emelték mintegy 900 írott ívnyi terjedelemmel. De munkájuk értéke távolról sem versenyezhet a két kitűnő kezdeményezőnek, Kénosi Töser Jánosnak és Uzoni Fosztó Istvánnak érdemeivel, kik szóhagyomány, rég elveszett források, nyomtatott és írott ritka művek alapján oly világosságot derítettek szeretett egyházuk régi történetére, melyet nagybecsű művek nélkül ma igen sok tekintetben lehetetlen volna nem hogy elérni, de csak távolról

Ennélfogva az sem tudható ez ideig, hogy felelős-e annak megőrzéséért valaki? Én semmi esetre sem tudhatok róla biztosat, mert pár héttel előbb vettem át az irattárt, s akkor jelíges levélke kezemhez nem jutott.

3. Kanyaró M. ur azon megjegyzései, hogy *földrajzi tervezetével irányt mutatott, valakit tájékoztatott, s azért vette vissza, hogy a ki földrajzot akar írni, annak legyen tervezete is*, — úgy látszik, szintén hozzám vannak intézve, mert én tettem a közgyűlésen azon indítványt, hogy a megyei földrajzot, mint tankönyvet, pályázat útján irassa meg a tanítótestület.

Erre nézve csak ezt jegyzem meg: *előbb várja be Kanyaró M. ur, hogy valaki kérjen tőle kölcsön gondolatot, s csak azután emlegesse föl; várja meg Kanyaró M. ur, hogy akadjon valaki, a ki az ő tervezete alapján ír földrajzot, s csak azután mondja, hogy megmutatta valakinek az irányt.*

Ennyit meg kellett jegyezmem a kérdéses felszólalásnak azon részére, mely személyemre vonatkozott; különben pedig az oly irányu hirlapi czikkezt, a melyet Kanyaró M. ur kezdett, elitélem, kerülöm.

Torda, 1897. január 6-án.

Kovács Dániel.

Heti hírek.

Pápay István Bécsben meghalt. A magyar közéletnek halottja van. Egy tekintélyes, egyéni képzettségénél s hivatalos állásánál fogva egyaránt kiváló alak, Pápay István, a kabinetiroda főnöke, nyugszik a ravatalon. Koronás királyunk legmegmeghíttebb, legőszintebb tanácsosainak egyikét vesztette el benne. Az elhunyt államférfi nem a népszerűség szárnyain emelkedett magasra, helytartósági bürokrában töltötte ifjúsága legszebb éveit. Közhivatalt viselt az abszolutizmus legsötétebb korszakában s lépésről-lépésre törte meg az utat magas állásához, a korona bizalmához. A magyar nemzet osztatlan becsülete jelenik meg ravatalánál, melyen egy erős, izig-tövíg magyar karakter kihült porhüvelyé nyugszik. Pápay István Pozonyban született 1827-ben. Családja Hevesből származott, de már II. Lipót alatt Pozsonyban telepedett meg. Tanulmányait szülő várossában végezte s már 20 éves korában kezdette szolgálatát az ottani váltótörvényszeknél. Az abszolutizmus idejében a helytartótanácsához került Kassára, majd 26 éves korában Brünnbe, mint helytartósági tanácsos, hol főnöke, Goluchovszky gróf helytartó, nemcsak méltányolta képességeit, de minden alkalommal kitüntette Pápayt. 1860-ban megkapta a III. osztályú vaskoronarendet. 1860-ban az akkori magyar királyi helytartótanácsnál, mint tanácsos működött. 1861-ben pedig valóságos udvari tanácsos

is megközelíteni. Különösen az I. és II. kötetet illeti meg az elismerés a legfőbb mértékben, mely két kötet a XVI. és XVII. század protestáns egyháztörténetére vonatkozólag a legbecsesebb adatokat tartalmazza.

*

Ennyire terjed a Kénosi Töser János és Uzoni Fosztó István munkás életét ismertető cikk általánosabb érdekű részlete. A fennebb előadottak megismerése után nem vádolhat senki bennünket szerénységgel, midőn az *aranyosvidék* e két nagyszerű emberét az unitárius főhatóság figyelmébe ajánljuk. Nem tudjuk, nem is kutatjuk, mily eredménye volt a toroczko-szentgyörgyi lelkész kegyeletos felszólalásának; de azt hisszük, hinni szeretjük, hogy a mi lapunk szerény felhívásának meg lesz magaidején a kívánt sikere! Anyagias korban élünk. Lehet, hogy ma nem is valami sokra becsülik a szellemi munka értékét. De annyit mindenesetre jegyezzenek meg magoknak az önmaguk nagyságával netalán eltelt illetők, hogy csak az tarthat tartós kegyeletre számot az utódok előtt, a ki maga is megtudta becsülni az *önfeláldozó elődök uttörő érdemét.*

lett az akkor fennállott magyar királyi udvari kancelláriánál. Összeköttetése a magyar alkotmányos irányzatú férfakkal s befolyásos állása magában a kancelláriában, nagy súlyt kölcsönöztek személyének, amit még növelt jellemének minden oldalon elismert megbízhatósága és diszkrétciója. A kiegyezés idején is, mint a királynak és a Deák körül csoportosuló államférfiaknak bizalmasa, rendkívüli szolgálatakat tett az alkotmányos ügynek. A kancellária feloszlása s a magyar minisztérium alakításakor 1867-ben a király parancsára a kabinet irodába rendeltetett. Ez állásán neki jutott az a fontos feladat, hogy a királyi látogatások alkalmával a tisztelendő küldöttségeknek adandó királyi válaszokat, valamint a fontosabb királyi kéziratokat és nyilatkozatokat szövegezzék. 1872-ben a Szent-István-rend titkára és a rend kiskeresztése, 1883-ban a Lipót-rend közep keresztése s a kabinet-iroda vaitóságos osztályfőnöke. 1887-ben titkos tanácsos lett, 1896. júliusban az I. osztályú vaskorona — rendet kapta. — A temetés f. hó 9-én lesz Bécsben, honnan a hetzendorfi temetőbe szállítják, a hol ideiglenesen fogják nyugalomra helyezni. később Magyarországra fogják hozni és véglegesen a családi sírboltba helyezik el. A királynak az elhunyt özvegyéhez intézett részvétirátának szövege a következő:

Mélyen megindulva férje halálától, meleg részvétem kifejezését küldöm. Férjének odaadott szolgálatát harmincz évnel hosszabb időn át vettem igénybe és odaadott buzgalmáról mindenkor hálásan fogok megemlékezni. Isten vigasztalja meg Önt. Mürzsteg, 1897. január 7.

Ferencz József, s. k.

A közigazgatási reformjavaslatok. A vármegyei városi és közigazgatási reformjára vonatkozó ama törvényjavaslatoknak az első, ugynevezett előadói tervezete, a melyeket az országgyűlést megnyitó trónbeszéd felsorolt, immár elkészült a belügyminisztériumban. A miniszter még ez év tavaszán közzé fogja tétetni ezeket a tervezeteket, hogy az érdekelteknek, valamint a szakkööröknek is módjában legyen azok részleteivel foglalkozni, mielőtt a tervezetek végleges törvényjavaslatok formájába öntve, körülbelül ez évnek őszén a képviselőház elé kerülnének.

Hangverseny A tordai egyházi vegyes ének- és zenekar által f. hó 3-án a városi nagyteremben Rák János karnagy vezetése alatt rendezett hangverseny fényesen igazolta azt, hogy valahányszor alkalma nyílik közönségünknek a szép művészetben gyönyörűt keresni és találni: készséggel siett az alkalmat mindig fölhasználni. Így történt f. hó 3-án is: a közönség zsufolással megtöltötte a termet, — egyedül a karzat nem tett ki magáért, mert csak ez volt az a hely, a hol ürességet is láthatunk. Mindenekelőtt ki kell jelentenem, miszerint a működő tagok mindegyikén meglátszott az igyekezet: a megjelent nagyszámú közönség számára élvezhető nyújtani, — s valjuk meg, hogy ezt az igyekezetet szép sikerjuttalmazta. A hangversenyt a vegyes kar nyitotta meg, előadva hatással Michalek „rajta-rajta” című indulóját, melyet követett Borbély Gyuláné zongora kísérete mellett Csegezy Gyuláné és Osztián Lajos duója a „Királyfogás” című operetéből. Alig hangzottak el a tapsot keltett ének akkordjai, im megjelenik a színen, a szívében fölébredt harag hatása alatt rendes nyugalomából kikelt irnok szerepét játszó Ecsedy István, hogy elpanaszolja a hallgató közönség mulattatására a monologban szereplő fővárosi irnoknak egy vasárnapon történt viszontagságait. Előadása a közvetlenség erejével hatott, és méltán érdemelte ki alakító tehetségről tanuskodó előadásával a közönség részéről a tapsokat. A vegyeskar által előadott „Jammó” után Sipos Béláné zongora kísérete mellett, Rák János hegedű játéka szerzett a közönségnek igazi műélvezetet. Nem csoda tehát, ha a biztos technikával előadott darab után felhangzott

tapsok zaja közé belevegyült a „hogyan volt” hangja is, a melynek Rák János szíves volt azonnal engedelmessé válni, eljátszodván újra művészileg egyik szép népdalunkat. Bizony a sikerből meglehetősen osztályrészt igényelhetett magának a férfikar is az általa exequalt „eredeti magyar dalok”-ért, majd Balassa Károly szavalta hatással György Vilmos „A második asszony” című versét, melyet követett másodsor Toth Kálmántól az „Előre”. Kifejezőleg szavalta Osztián Lajosné is, Sipos Béláné zongora és a nőikar kísérete mellett „a kewlári bucsut”, a mely után Csegezy Lászlóné zongora játéka keltett hatást. Még ifj. Balla József cimbalom játéka szerzett a közönségnek élvezetet s azután a szépen sikerült hangversenyt, a vegyeskar által zenekísérettel előadott „tréfás egyveleg” zárta be. Ezen hangverseny alkalmából felülfizetni szívesek voltak a következők: Dr. Pap Sámuel országgy. képviselő 10 frt, gr. Teleky László 5 frt, Bornemissza Gyula 3 frt, dr. Horváth Miklós, Lengyel Kristóf, Pozsoni Antal 2—2 frt, Bernád Antal 3 frt, Timbus Albert, Sobieszky Ferencz 2—2 frt, Nagy Miklósné 1 frt 80 kr, Zalányi Anna 1 frt 20 kr, frt, Kovács Károly, Szentpéteri Antal, 1—1 Mendel Lázár 1 frt 20 kr, Gombos László, Horváth Sándor 1—1 frt, Csongvay Domokosné 70 kr, Egerházy Lajos 70 kr, Marinka Miklós 70 krajczár, Gálffy Balintné 60 kr, Osztián Géza 50 kr, Bartha Albert 50 kr, Kovács Lajos, özv. Harmath Józsefné, Polonyi Sándorné, Soltész Sándor 40—40 kr, N. N. N. N. 20—20 kr. Fogadják a fennnevezett t. cz. felülfizetők az egyet hálás köszönetét. Balassa Károly, h. jegyző. Pozsoni elnök.

Elszámolás és köszönetnyilvánítás. A tordai önkéntes tűzoltótestület saját kebelében is megörökíteni akarván nemzetünk ezredéves emlékét, ifj. Kimpel Flórián segédtsízt indítványára a tűzoltótestület 1896. évi közgyűlése kimondotta, hogy közadakozásból egy 200 koronás alapítványt létesít az ezredév emlékére, melynek évenkénti kamatja a legszorgalmasabb és legügybuzgóbb tűzoltónak jutalmazására fordíttassék. Az alapítvány létesítésével ifj. Kimpel Flórián ur bizott meg, kinek ügybuzgóságából a tervezett alapítványi összeg össze is gyűlt, s mint a tűzoltótestület ezredéves alapítványa el is helyeztetett a tordai takarékpénztárba. Ezen alapítványra adakoztak: Dr. Betegh Miklós, Nagy Miklós, ifj. Kimpel Flórián 5—5 frt, Dulló János, Timbus Albert 3—3 frt, Velits Ödön, Jakab János, dr. Volf Gyula, Fodor Domokos, Ferencz Ferencz, Csekme András, Günczi József, Bernád Antal 2—2 frt, Gombos László 3 frt, Veres Ferencz, Medgyesi Lajos, Érsek Lajos, Csipkés Ödön, Vincze Béla, Salamon Ferencz, Kazatsai Anti, Fodor László, Szemerai Ferencz Magyarosi Dániel, Balog János, Timbus János, Jelinek Henrik, dr. Bogdányi Lajos, Gegesi József, Czákó László, Biluska Antal, Nagy Mihály, Czákó László, Virág Antal, Kimpel Antal, Reich József, Amberboj Miklós, Király István, Velits Károly, Herbst Mór, Flachbart Károly, Székely, Kleinhempel József, Székely László, Némethi József, dr. Harmath Béla, ids. Balla József, Becski Kálmán, Lugosi Boldizsár, Harmath Józsefné 1—1 frt, Mendel Lázár 5 frt, Kovrig János, Polonyi Sándor, Sipos Béla, Ámirás Géza, Czirner Lajos, Rothman Ignác, B. Nagy György, Dick Jakab, dr. Szentkirályi Lajos, Székely János, Kovács János, Dániel József 1—1 frt, Lefkovith Mór 50 kr, Gegesi Sámuel 1 frt, Rác János 50 kr, Összesen 95 frt. Fogadják tűzoltótestületünk nevében az adakozók hálás köszönetünket s emberbaráti áldozatkészségüket jutalmazza meg azon tudat, hogy fil-leireikkel egy oly nemes cél létesítését mozdítottak elő, mely hivatva lesz a tűzoltói intézmény megszilárdítását előmozdítani s ezzel is városunk közjává munkáltak. Fogadják elismerésünk nyilvánítását ifj. Kimpel Flórián ur is, ki kezdeményezte és létre is hozta ezen nemes célú alapítványt s ez által is bebizonyította, hogy azon ügyet, melynek harcossává lett egyszerűtettel tudja

szolgálni. A tordai önkéntes tűzoltótestület nevében. Torda, 1897. január 5. Ferencz Ferencz, titkár segédtsízt.

A topánfalvi magyar olvasókör f. hó 3-án, vasárnap délután 4 órakor tartotta tisztújító gyűlését. A program elején Zarándi Lipót titkár felolvasta a távozott Téglás Károly, volt elnök bucsuzó levelét, melynek hangulatos meleg sorait kedvvel fogadták a hallgatók. Majd az elnök választásra került a sor. *Wlászsa* János főszolgabíró elfoglalta a kor elnöki széket és egy talpraesett beszédben arra kérte a tagokat, hogy a komoly állásra arra való embert válasszanak. A jelenlévő tagok közül nem volt nehéz illet találni, s ilyen formán *Hoos* Ernő áll fődereszt, Zarándi K. Károly ellenében, elnöknek választották. Alelnöknek újra *Zarándi* K. Károlyt választották meg egyhangulag. Pénztárosnak: *Lestyán* Lajost (nagy lelkesedéssel), titkárnak: *Zarándi* Lipót szolgabíró (egyhangulag), jegyzőnek: *Molnár* Sándort (egyhangulag), ellenőrnek: *Korkes* M. Györgyöt (egyhangulag) gazdának: *Löwy* Zsigmondot (egyhangulag), könyvtárosnak: *Schnorrer* Károlyt. Este *Hoos* Ernő tiszteletére sokan gyűltek össze a kör helyiségében s mint levelezőnk jelenti — még az öregek is oda állottak a tánczolók táborába.

Lövés a vasuti vonatra. A kolozsvári m. kir. államvasutak üzletvezető-ségétől egy távirat érkezett f. hó 5-én megyénk alispánjához, a melyben azon értesítés foglaltatik, hogy „a f. hó hó 4-én közlekedett 544 sz. vonaton az utasokkal telt 6160 számú kocsinak egyik ablakán Virágos-völgy és Gyéres között, a 100 számú órház táján belöttek; utasok azonban nem sérültek meg.” Hogy jelen esetben gonosz szándék forog-e fenn, vagy pedig csak egyszerű véletlen van-e dolgunk, ezt a megindított vizsgálat van hivatva kideríteni, föltéve, ha előbb az illetékes közeg a valódi tettet kinyomozza.

A halott rabló orvos dr. Korotnai Árpád büntgyében a végtagyalás mult dec. hó 28, 29, 30-ik napjain tartatott meg Budapesten a közönség nagy érdeklődése mellett. Vádoltat Polonyi Géza országgyűlési képviselő védte. Az ítéletet a törvényszék decz. 30-án mondotta ki, mely szerint nevezett orvost a törvényszék bűnösnek nyilvánítja a btkv. 333. és 334 § ai szerint való lopás, valamint a 222 § szerinti hamis tanúzásra rábírás büntetésében és ezért összibüntetésül 3 évi börtönnel sújtja. Ebből bíróság egy hónapot kitöltöttnek tekint. Vádolt fellebbezett, ugyszintén a kir. ügyész is, még pedig ez utóbbi azért mert a törvényszék mellőzte a lopás dolgában a lopott kulcs, valamint a szolgálati viszony miatt való minősítést. Megemlítést érdemel, hogy a Polonyi védbeszéde folyama alatt — a mely másfél órán át tartott — vádolt zsebkendőjébe temette az arcát és úgy zokogott.

„Nincsen ára a teheneknek.” A gazda közönség igen sokszor panaszkodik azon, hogy a marhának nincsen ára; egy mező méhesi paraszt ember szintén így panaszkodik: nincsen ára a teheneknek, panasznának pedig indító okául a csak most Mócsón lefolyt országos vásárrban vele történt furesa eset szolgál. Ugyanis szegény ember letére egy tehenéből álló ingó s ingatlan vagyonát — mert azt már tartani nem tudta s meg egy kis pénzecskére is nagy szükség volt a háznál bevitte a mócsi vásárra, hol nem sokára csakugyan vevőt is talált. A vásárt 70 frtban megkötik, a vevő hiány nélkül kiolvassa a kialakított 70 frtot, és a tehenével indult a vásártérrel kifelé. A mi szegény emberünk azonban gondolta magában, hogy még egyszer nyugodtan meg olvassa a kapott pénzt. Ugy is tett. Eközben egy uri ruhába öltözött egyén terem mellette s kérdi: mit csinálsz? pénzt olvasol? talán nem jók, hogy úgy nézed? add ide, hogy lássam — és választ sem várva feltett kérdéseire a pénz után nyult, kiveszi a paraszt kezéből a 70 frtot, a másik kezével pedig valami ujság papírból készült hason csomagocskát nyújtva vissza, hirtelen sarkon fordul és

eltűnik az ember tömegben. Midőn emberünk magához tért és kinyitja a becsukva tartott markát, csak akkor vette észre, hogy pénz helyett ujság papírt szorongat; de már minden késő volt, mert csak azon keserű tapasztalattal lett gazdagabb, hogy „az ő tehenének nincsen ára.”

Vesztett eb garázdálkodott folyó hó 3-án Gyéres és Gyéres-Szt.-Király községekben, a hol 3 egyént mart meg, névszerint: Deák Vasziné 30 éves nőt, Bagarazán Logyin 18 éves fiút és Méra Vaszi 3 éves gyermeket. A kutyát sikerült elpusztítani, a melyen a megtörtént bonczolás után Zipszer József állatorvos a veszettség jeleit konstataulta. A sérültek másnap Budapestre a Pasteur intézetébe lettek felküldve.

A rendőrség közhírré teszi, hogy folyó hó 3-án a Pap-utczában László Sámuel által lett egy darab arany női karperec a rendőrségnél van letéteményezve, a melyet az igazolt tulajdonos átvehet.

Szerk. levele. E -i-nek Torda. Várjuk az ígért elbeszélést.

IRODALOM.

Az „Erdélyi Gazda”, e kiváló szakértelemmel szerkesztett köz- és mezőgazdasági folyóirat mult évi utolsó száma is érdekes tartalommal jelent meg. A folyóiratnak, a mely minden erdélyi gazdának jó tanácsadója, előfizetési ára egy évre 3 frt. Ajánljuk a gazdaközönség figyelmébe.

Ismét van alkalmunk — s azt szívesen meg is ragadjuk —, vala hányszor budapesti kiadók, a Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) kiadó-czéje beküldi hozzánk a Szalay-Baróti téle „Magyar nemzet Története” egy-egy füzetét, olvasóinknak bemutatni a most hozzánk érkezett 53-ik füzetét. Beköszön ez pedig az ujesztendő kezdetén a szokottnál is gazdagabb képdiszben, azon nagy időknek bemutatván a nagy embereit és eseményeit, melyeknek emléke ott ragyog hazánk történelmének diszlapjain. Már a kuruczvilág táru elénk és I. Lipót császár-királylyal az egyik oldalon, a Rákoczyakkal, Keményekkel a másikon, átlépünk a XVII. századnak véres küszöbén már a XVIII. századba, a honnan már csak hat esztendő választ el az 1711-iki emlékezetes évtől, mely a régi Magyarországot eltemeti s helyébe egy új kulturállamnak lerakja az alapkövét. A többek között gyönyörű műmelléklet díszíti a füzetet a Székely Bertalan festménye után készült „Zrinyi Miklós kirohanásában”

CSARNOK.

Az én falumból.

— A nyomor költészete. —

Különösnek tűnik fel olvasóim előtt, hogy a nyomornak is van költészete, pedig van. Én ezt mindjárt bebizonyítom.

Az én községemben egyetlen egy jó humoru embert ismerek, ezt is 7. év alatt ma este fedeztem fel, s ennek sincs semmije, azon a viskón kívül, a mit abból a néhány fából épített, a mit én adtam neki. Igaz, van két felesége és három gyermeke. Ez már nagy vagyon ám. Az egyik feleségét elhagyta, és azzal tart, a kinek három gyermeke van. Ezzel azért, mert a rajkóit nagyon szereti. Mindennap szerez ezeknek vagy malét, vagy paszulyt, de csak minden estvére kerül egy marék liszt és egy pakk dohány, mert hát élvezetre Petrás Alias Lakatos Péternek is szüksége van s neki a legnagyobb élvezet, ha egy pakk dohányt vásárolhat.

Ma este én adtam neki négy krajczárt. Köszönte és azt mondta, hogy majd rádol-

gozik ő a négy krajczárra. Eljön favágni s a tiszteletes asszony ad neki húst meg aludt tejet s Dámikának is s az öcsceinek is. Mondtam, hogy ad s ha a fiát az iskolába felviszi minden délbén ebédet adok a fiúnak.

Fél az az uraktól, meg a nagy házaktól, nem látott olyant. Nem akar papot csinálni a fiából, mert a cigányoknak nincs szükségük papra.

Miért?

Volt a cigányoknak papok régen-régen, de úgy szerették, hogy megették.

Okosan tettétek, látod én is pap vagyok, de engen nem egyszerre esznek a hiveim, hanem naponként.

Add nekem a jó kedvedet Petrás! — mondtam neki. — Nincs neked annyi pénz, hogy én neked adnám a kedvet. Egyebem sincs, ezt nem adnám, ha a könyveid mind forint lenne! Pedig akkor sok pénzem lenne. Mit érne nekem a sok pénz, ha még azt kívánnám, hogy több legyen; mit érne a sok pénz, ha busulnék, hogy éhen halok. Látod most is csak ez a kis liszt van a gyermekeknek, szeget csináltam, azért kaptam. Haza viszem a fiúnak, még esznek is. Csinál az anyjuk puliszkát, török ágat a te kertedből, vagy kapok a pataokban s megfőzzük s eszünk. Csak annyit adok a gyomornak, a mennyi jut. Még aludjék ő is, ne kívánjon annyit, mintha egy nagy uré volna. Éljen nem hal meg, mert tud ő még dolgozni, aztán, ha nem lesz munkája vet kártyát, mert van bolond asszony elég s mond ő olyan szerencsét, hogy nemcsak lisztet adnak érte, hanem csontot is, zsirosságot is.

Barna arczáról tüzes fekete szemei ragyogtak s rongyos kabátja alatt, a mit az őszeren vett 60 krajczáron, hogy ő is ur legyen, bár a ruhája, megnézte a kevés lisztet, a mi egy rongyba volt begöngyölve s elkezdett beszélni.

Mikor a szorulásban volt — a katonaságot nevezte így, először téglával lesurolták a bőrét, hogy legyen fehér, de csak a vér jött a kezéről s ő mégis fekete maradt. Szerette volna a káplárt keresztül szűnni, de nem akarta, hogy a káplár a mennyországba menjen s ő Petrás a pokolba. Inkább eltűrt.

Egyszer elvitték a templomba, hol a papok mind olyan cifra szoknyába voltak öltözve. Ő nézte hogy imádkoznak, de ő nem értette. Fenn egy mind nyomta a lábával s akkor felemelkedett valami, a szára annak a nagy muzsikának s a másik a kezével mind ütötte s az olyan szépen szólott. Ő addig nézte ezt a nagy muzsikát, a mig elaludt. A többi katonák elmentek, ő ott maradt a templomban s mikor felébredt, már csak a képek voltak a falon s egy ember az ajtóban. Ő hazament, de késő volt már, kikötötte az örmester, de szerencséjére épen akkor jött az ezredes ur, őt ébresztették s megparancsolták neki, nehogy szóljon senkinek, mert, ha szól három esztendeig bezárják s nem látja meg a hurubáját. Nem is mondta senkinek csak nekem, de tudja, hogy már elmondhatja, mert én nem vagyok olyan ember, a ki őt ezért ne sajnálnám.

Ő szokta a kertemet felásni.

A mult tavasszal is ő ásta fel, s mondhatom, hogy jól ásta, csak a tekintetes urnál ásta úgy, hogy egyet ásott, aztán tovább ásott s a bölcsőket betemelte. Így hívják a szántatlan, ásatlan részt. Véletlenül volt vagy 10 darab aranyom, estve kináltam egygyel s azt mondta, neki nem kell olyan rossz krajczár.

Én nagyon kináltam vele, mikor aztán megmondtam, hogy abból egy 5 forint, azóta mindig busul, hogy miért nem vette el s megjegyzi, hogy én úgy se adtam volna neki.

A mezőre mentem a multkor. Ott vitt el utam a huruba előtt. Mind kijöttek, az egész család s kalap levéve köszöntek. Én beszélgettem velük.

Jó-e a huruba?

Jó istálom mondta Petrás, csak egy kis ágynak szalmát adjon a pap ur, ha

már adott hurubának valót. Igérttem is, adtam is.

A hurubában csak egy nagy üst volt a közepén. Az oldalában szalna elterítve, a hol aludtak s egy-egy ócska ruhadarab, a mivel takaróztak.

Petrás Dámikát magához ölelte és csókolta s mondta, hogy ez ássa fel a kertemet, ha nagy lesz.

Tud-e imádkozni? kérdém.

Tudja a cigány miatyánkot, mert megverte ha nem akarta utána mondani. Addig verte, a mig beléverte s most már úgy tudja, mint a nagyapja.

Elmondattam a cigány-gyerekekkel és egy hatost adtam neki. Jött, hogy kezét csokoljon, de én nem szeretem hagyni, hogy embertársaim nyálják a kezemet, pedig szép asszonynak én magam is szívesen csókolom meg a hófehér kezeit, mi nem a pusztá udvariasság jele mindig.

Ettől az időtől fogva jó barátságban vagyok a huruba lakóival, disznó-öléskor pontos vendégeim. Meg se hívom, de ők készségesen eljönnek, hogy aztán a feleségem mit ad nekik, azt nem tudom. Asszonyok dolgába nem szoktam beleavatkozni, nem szeretem katipila lenni, a mi olyanformát jelent, mint a lábatlankodás. Bár az én munkám győzzem. Annyit tudok, hogy a rajkók azt mondják, hogy a papné mindig nagyobb fehér kenyeret ad nekik, mint a pap. Pedig én is szeretem ezeket a fekete népeket, kiknek fehér az életük, fehér a kedvük s békével viselik azt a sorsot, a mit rájuk mértek onnan felülről, a hol a boldogságot, az örömet, az áldást osztogatják s a jó kedvet, a mivel az élet sem-mivel is paradicsom, e nélkül pedig a palotákban is kietlen, pusztá és üres, mint a tudatlan ember feje, meg az én tárczám, a mit ide firkáltam.

Erdővidéki.

Sz. 36—1897.

Pályázati hirdetés.

Közhírre teszem, hogy Torda-Aranyosvármegyében rendszeresített tiszti hajdúi állásoknak egyike, mely évi 209 frt fizetés lakbérrel és 50 frt ruha átalánnyal van javadalmazva, üressébe jött.

Felhívom mindazokat, kik ezen állásra pályázni óhajtanak, irni olvasni tudnak és 45 évesnél nem idősebbek, szabályszerűen felszerelt folyamodványokat mennyiben már alkalmazásban vannak felettes hatóságaik útján, ellenben közvetlenül hozzám legkesőbb folyó évi február hó 15-ig adják be, annál is inkább, mert a később jövőket tekintetbe nem vehetem.

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Tordán, 1897. évi január hó 2-án

Dr. Betegh Miklós, alispán.

Masolat: M. kir. belügyminiszter. 113702 sz.

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez.

A házasság kihirdetésénél, megkötésénél és anyakönyvezésénél követendő eljárás tárgyában 1885. évi június hó 29-én 27243. sz. a. kibocsátott igazságügy miniszteri utasítás mellékletei közt levő XVI. példában a szöveg vége így hangzik:

„Felolvastatván a magyar nyelven nem értő férjnek általa értett román nyelven megmagyaráztatott, helybenhagyott és aláíratott.” Minthogy e példa szerint a férj magyarul nem tud, szükséges lett volna a példának „Megjegyzés” rovatában azt is megemlíteni, hogy: „Aláírott polgári tisztviselő, magyar nyelvű kérdéseit, valamint kijelentéseit a magyar nyelven nem értő vőlegénynek az általa értett román nyelven megmagyarázta.” A házasságkötés szóbeli actusának ez a megmagyarázása ugyanis, melyet a házassági utasítás 65. §-ának a fennforgó esetben alkalmazandó utolsó bekezdése ir elő, nem tévesztendő össze a házassági anyakönyvi bejegyzésnek illetőleg a házasságkötésről felvett külön jegyzőkönyvnek, tehát az írásbeli feljegyzéseknek megmagyarázásá-

val, a mit a házassági utasítás 70 §-ának 10. pontja illetőleg a 72. §. második bekezdése kíván meg.

Nehogy tehát a szóban levő példának ez a hiánya szabálytalanságokra vezethessen, az igazságügy miniszter urral egyetértőleg felhívom a czímet, hogy ezen helyreigazítást az összes anyakönyvvezetőkkel haladéktalanul közölje. Budapest 1896. évi december hó 20-án a miniszter helyett Selei s. k. államtitkár.

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Sz. 1955—1896.

Valamennyi I-ső fokú anyakönyvi felügyelő hatóság és anyakönyvvezetőnek.

A nagyméltósági belügyminiszter urnak jelen magas rendeletét tudomásvétel és ahhoz való szigorú alkalmazkodás céljából megküldöm.

Torda, 1896. évi december hó 29-én.

Alispán helyett:

Nagy Olivér, főjegyző.

100—150 hold birtok belső telekkel kerestetik, haszonbérbe vételre.

Értekezni lehet Horváth Sándor kereskedővel Tordán.

Dus mellékkereset

nyújtunk mindazoknak, kik **törvényesen engedélyezett sorsjegyek** rész letfizetésre való eladásával foglalkozni kívánnak. Némi tevékenység mellett havonként 150—200 frt könnyen megkereshető. Ajánlatok czimzendők

May, Elfer és Adler

bank- és váltó-üzlet
Budapest,

1—10

Pénzkölcsön

birtokra, házakra, gyárakra és gőzmalmokra első helyű betáblázásra 40 évre 4½ százalékra, 50 évre 4 százalékra 2-ik és 3-ik helyű táblázásra 6 százalékra.

Pénzt

váltóra 5—6 százalékra 10000 frtig, gyors és diskretio mellett szerez — valamint drága adósságokat convertál, úgy szintén váltót leszámítottat **Schwarz Márton, Budapest, VII. Miksa-utca 11.** Kitűnő referenciákkal szolgálhatók.

1—10

Az 1895. évi caira s az 1896. évi londoni egészségügyi **kiallításokon diszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve.** — Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatású a test bármennemű csúszos bántalmait, u. m.: **köszvény, csúsz, reuma, ischiás, asthma** stb. ellen.

Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakran idültebb eseteknél is már egyszeri bedörzsölésnél a fájdalmakat teljesen megszüntette.

Fog- és fájfájást 5 percz alatt megszüntet.

Egy üveg ára használati utasítással **1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér.**

Főraktárak Budapest: **Török József** úr gyógyszer-tárában király utca 12. és **dr. Egger A.** úr gyógyszer-tárában vaczi-körut 17. sz. — Ugyisintén a főváros összes s a vidék csaknem összes gyógyszer-tárában, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél
S. A. UJHELY.

4—10

Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

Ugyisintén: **GAJZÁGÓ RÓBERT, CS. MIKE MARTON** urak gyógyszer-táráikban.

Nagy választék különböző fajta korcsolyákban.

U. m.:

- „Halifax“ közönséges nickeles
- „Merkur“ női közönséges nickeles
- „ „ „ nickeles
- „ „ férfi közönséges nickeles
- „Perfekt“ női köszörült férfi
- „Helvetia“ női fekete zománczezal és nickel
- „ „ nickeles
- „ „ férfi köszörült nickeles
- „Kondor“ köszörült és nickeles
- „Jaksan“ Heines nickeles

Szofos szíjjal együtt 1 pár 75 kr.

Kedvezményes áron kapható:

ifj. Kleinhempel Károly

vas- és fűszerkereskedésében,
Tordán.